
Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:10

Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:105 om vikten av att kyrkomötet ska tillse att Svenska teologiska institutets (STI:s) ramprogram behåller sin inledande formulering att ”STI är ett teologiskt studieinstitut med inriktning på religions-teologi, religionsmöte – särskilt mötet mellan kristendom och judendom, och ekumenik.” Utskottet finner att förändringen med den bredare ansatsen under det senaste decenniet med dialog och religionsmöte med kristendom, judendom och islam är en naturlig utveckling av institutets verksamhet. Utskottet bedömer att STI även fortsättningsvis kommer att vara en viktig resurs för akademien och Svenska kyrkan i förståelsen av judendom, och relationen kristendom och judendom.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:105, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:105, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:105, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2015:105 av Annika Borg, Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att det första målet för STI:s verksamhet, att STI ska vara en plats där Svenska kyrkan ”utvecklas och fördjupas i frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt vad gäller mötet med judendomen” inte förändras till en mindre precis formulering om religionsmöten, utan förblir formulerat med judisk-kristna relationer som fokus.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse, i den händelse en förändring av målskrivningen av ramprogrammets första mål för STI redan skett under 2015, att formuleringen återställs till den skrivning där judisk-kristna relationer är i fokus (skrivningen återgiven i punkt 1).
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att alla förändringar av målsättningarna för STI:s verksamhet beslutas av kyrkostyrelsen.

Bakgrund

STI:s grundläggande uppgifter

Svenska teologiska institutet (STI) startade sin verksamhet i Jerusalem år 1951. STI har under alla år framför allt varit en undervisningsplats för svenska teologer, men även utländska stipendiater har regelbundet kommit till STI för studier. STI har även fungerat som en av Svenska kyrkans viktigaste mötesplatser med människor av annan tro och tradition, framförallt judendomen. Tidigt blev mötet med de österländska och orientaliska kyrkorna viktigt i STI:s verksamhet. Under senare år har även kontakterna med företrädare för islam stärkts.

Jerusalem är ett centrum för de tre monoteistiska religionerna judendom, kristendom och islam. Dessa religioner har sitt teologiska och historiska ursprung i regionen och deras uttrycksformer är en del av Jerusalems vardag. Till den religiösa mångfalden kommer den internationella och multikulturella närvaron. Jerusalem är ständigt aktuellt i de politiska konflikterna i Mellanöstern. Syftet med STI:s kurser är att belysa denna mångfald genom undervisning och möten med människor. I Jerusalem möter kursdeltagare, forskare och andra besökare en mångfald av religiösa traditioner och politiska grupperingar. De får alla ge sin bild, av sig själva och sin relation till landet. Det ger anledning att studera frågorna om religionens roll i samhället och om förhållandet mellan nationell och religiös identitet.

Religionsdialogen mellan kristna och judar har kommit särskilt långt på det internationella planet. STI:s kurser ger kunskap om den erfarenhet och kunskap som vunnits genom denna dialog. Dessa erfarenheter och denna kunskap är viktiga redskap för all övrig religionsdialog och religionsteologi, vilka ställer dialogen mellan kristna och judar i ett större sammanhang.

STI har en etablerad akademisk bas genom kontakter med både lokalt, svenskt och internationellt universitetsliv, såväl som med aktuell forskning. Framförallt genom professuren i religionsteologi vid Lunds universitet, stationerad i Jerusalem, finns hos STI kvalificerad forskningskompetens. Professuren har ett särskilt fokus på studier av relationen mellan kristendom och judendom i historia och nutid. Detta ger möjligheter att bland annat integrera pågående forskning och avancerad analys i kursutbudet vid institutet.

Kyrkomötet 2005 beslöt om förstärkt verksamhet vid STI och att STI:s uppdrag skulle vara oförändrat, dvs.

STI skall vara en plats där Svenska kyrkan utvecklas och fördjupas i frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt mötet med judendomen; tillsammans med samarbetspartner från den världsvida kyrkan fördjupar sin ekumeniska och teologiska reflektion; söker kunskap om kristendomens historiska, religiösa och kulturella rötter; söker kunskap om religionernas plats i de politiska konflikterna i regionen.

STI och dess ramprogram

Styrelsen för STI bildades 2006 på uppdrag av kyrkostyrelsen och instruktionen reviderades igen i april 2008. Ledamöterna i styrelsen utsågs av kyrkostyrelsen, där en av ledamöterna utsågs efter förslag av Lunds universitet och en ledamot efter förslag av Lunds missionssällskap. Styrelsen för STI föreslog i en skrivelse till kyrkostyrelsen att den egna styrelsen skulle avvecklas i samband med en allmän översyn av Svenska kyrkans styrorgan som ägde rum under 2013–2014. Kyrkostyrelsen fattade beslut om avveckling av STI:s styrelse i november 2013.

Under hösten 2014 och våren 2015 har en beredningsprocess ägt rum på kyrkokansliet för att arbeta fram ett nytt avtal med Lunds universitet, eftersom det tidigare avtalet inte längre var giltigt i och med beslutet om STI styrelsens avveckling. Under denna tid har även ny ledning vid STI rekryterats, såväl intendent som direktor. I samband med dessa processer har behov växt fram att justera det ramprogram för STI som i princip funnits från 1998 och fram till nu. Generalsekreteraren har kontinuerligt informerat kyrkostyrelsens arbetsutskott (AU) om processen.

Kyrkostyrelsens AU har i september 2015 tagit del av ett reviderat avtal med Lunds universitet och kyrkostyrelsens AU har även beslutat om ett förslag till reviderat ramprogram för STI. Ramprogrammets mål har förändrats från att STI:s uppgift är att vara en plats där Svenska kyrkan ”utvecklas och fördjupas i frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt i möte med judendomen” till att STI är en plats där Svenska kyrkan ”utvecklas och fördjupas genom möten av annan tro, och med kristna från andra kyrkogemenskap”. En annan förändring i det reviderade ramprogrammet är att den tematiska inriktningen ”Bibelns land” ersatts av det mera tidsenliga ”Text och kontext”.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:105.

STI i viktig utvecklingsfas

Vid utskottets behandling av motionen lämnades kompletterande muntlig information där det framgår att STI sedan augusti har ny direktor på plats i Jerusalem. De andra nyckelpositionerna är tjänsterna som intendent och Krister Stendahls professur. Uppdraget till STI är formulerat och styrs av kyrkomötet genom kyrkostyrelsens skrivelse i varje treårsbudget, Verksamhet och ekonomi (V&E). I V&E-skrivelsen är fortfarande den judisk kristna dialogen det centrala temat. STI:s verksamhetsplan fastställs av direktorn efter samråd med innehavaren av professuren och ansvariga företrädare för Svenska kyrkan och Lunds universitet. STI ska ta till vara hela bredden med den kontext som ges i Jerusalem. Professuren har ett särskilt fokus på studier av relationen mellan kristendom och judendom i historia och nutid.

Utskottet bedömer att ändringen av ramprogrammet inte är någon plötslig förändring av STI:s inriktning. Från starten 1951 och framåt har institutet förändrats från att ha arbetat med mission bland judiska bekännare till att arbeta med relationer mellan judendom och kristendom. Den bredare ansatsen under det senaste decenniet med dialog och religionsmöte mellan kristendom, judendom och islam, samt relationer med lokala kyrkor, bedöms som en naturlig utveckling. STI kommer även fortsättningsvis att vara ett centrum och nav för akademi och Svenska kyrkan för att förstå mer av judendom och relationen kristendom och judendom.

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stålhem, Lars-Ivar Ericson, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

I en process präglad av brist på transparens, brist på lyhördhet och med avsaknad av konsekvensanalys har kyrkostyrelsens arbetsutskott och kyrkokansliets tjänstemän drivit igenom den förändring motionen fäste uppmärksamhet på och på goda grunder varnade för. Att nu det första målet i STI:s ramprogram, det som preciserar institutets verksamhet, uteslutar formuleringen ”särskilt vad gäller mötet med judendomen” ger en klar och tydlig signal om Svenska kyrkans låga värdering av den judisk-kristna dialogen. Här tar man bort det mål som i själva verket varit – och är – STI:s unika uppgift. En uppgift som utvecklats och vårdats under decennier. Den signalen kommer att höras bland judar i Sverige och i Israel, en plats där Svenska kyrkan är gäst. Detta politiska riktningsbyte är djupt olyckligt och kommer att få negativa konsekvenser för den judisk-kristna dialogen och allvarligt skada Svenska kyrkans trovärdighet.

Vi anser att motionen ska bifallas.

Annika Borg, Margit Borgström och Moni Höglund